

Afwegingskader bij de meldcode

Huiselijk geweld en kindermishandeling

Voor zorgaanbieders, kinder- jongerentherapeuten en
therapeuten voor volwassenen werkzaam in de
complementaire alternatieve zorg

Colofon

@ november 2018 RBCZ werkgroep Kinder- en Jongerentherapeuten. De werkgroep stelt dit afwegingskader ter beschikking aan beroepsverenigingen in de complementaire alternatieve zorg

De RBCZ werkgroep kinder- en jongerentherapeuten wordt gevormd door:

Sabine Balsma	(lid VvVK, Vereniging van en voor Kindertherapeuten)
Anneke Dorrestein	(beleidsmedewerker VIT, Vereniging van Integraal Therapeuten)
Claire Groenen	(bestuurslid VvVK)
Linda Wennekers	(lid VIT)
Katja Witsenburg	(lid NVP, Nederlandse Verbond voor Psychologen en Agogen en Psychosociaal Therapeuten)

Dit afwegingskader is bedoeld voor therapeuten werkzaam in de complementaire alternatieve hulpverlening die werken met kinderen, gezinnen, volwassenen en ouderen.

Bij de opstelling van dit afwegingskader is gebruikgemaakt van andere afwegingskaders, zoals die van VWS, die van 16 beroepsorganisaties in de reguliere zorg opgesteld voor de beroepsgroepen pedagogen, psychologen, (psycho)therapeuten, sociaal werkers en jeugd- en gezinsprofessionals. En het afwegingskader van de LVPW, Landelijke Vereniging voor Psychosociaal Werkenden. Waarvoor onze dank.

Ook hebben enkele VIT-therapeuten die werkzaam zijn geweest bij Veilig Thuis en therapeuten met ervaringen in hun eigen hulpverleningspraktijk input gegeven.

Advies

Download de Meldcode app

via Play store of App store op jouw telefoon.

RBCZ kinder- en jongerentherapeuten

Dé ontbrekende schakel binnen de jeugdhulp

RBCZ | Regionale Beroepsvereniging Complementaire Zorg

ISO gecertificeerd

www.rbcz.nl

Inhoud

Inleiding.....	4
De rol en radarfunctie van Veilig Thuis.....	5
Volwassenengeweld waaronder ouderenmishandeling.....	7
Afwegingen binnen de meldcode	9
Uitgangspunten bij gebruik afwegingskader	9
Figuur2: de vijf Stappen-Meldcode met afwegingen	11
Stap 1 signalen in kaart brengen	11
Bij huiselijk geweld – volwassenengeweld	12
Stap 2 overleggen met collega en eventueel advies vragen aan Veilig Thuis	13
Bij kindermishandeling.....	13
Bij huiselijk geweld – volwassenengeweld	13
Stap 3 gesprek met cliënt en betrokkenen	14
Bij kindermishandeling.....	14
Bij huiselijk geweld – volwassenengeweld	14
Stap 4 wegen van vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling	16
Afweging 1 bij stap 4 Meldcode.....	16
Afweging 2 bij stap 4 Meldcode.....	17
Vragen ter afweging	18
Structurele onveiligheid	18
Vragen ter afweging	19
Stap 5 Beslissen.....	21
Afweging 1 bij stap 5 Meldcode.....	21
Afweging 2 bij stap 5 Meldcode.....	22
Afweging 3 bij stap 5 Meldcode.....	23
Vragen ter afweging	24
Gebruikte bronnen	27
Sites.....	27

Inleiding

Vanaf 1 januari 2019 treedt er een wijziging in het Besluit verplichte meldcode in werking. Vanaf dat moment is een afwegingskader onderdeel van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Iedere beroepsgroep beschikt over een specifiek op haar eigen beroepsuitoefening toegesneden afwegingskader op basis waarvan de therapeuten het risico op en de aard en ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling wegen en dat hen in staat stelt te beoordelen of sprake is van dusdanig ernstig huiselijk geweld of ernstige kindermishandeling, dan wel een vermoeden daarvan, dat een melding bij Veilig Thuis is aangewezen.

Het hanteren van een afwegingskader is verplicht in de stappen 4 en 5 van de Meldcode. Een andere belangrijke verandering is dat in stap 5 de therapeut naast melden bij Veilig Thuis tegelijkertijd zelf hulp kan (blijven) bieden of organiseren, al dan niet in samenwerking met Veilig Thuis. Het eerdere onderscheid tussen óf hulpverleners óf melden vervalt dus als na toepassing van het afwegingskader de conclusie is dat melden bij Veilig Thuis is aangewezen. Het afwegingskader wordt onderdeel van de professionele standaarden van de beroepsgroep, waaronder ook de beroepscode valt.

Het afwegingskader in de meldcode

Onderstaand figuur toont de vijf stappen uit de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, zoals die tot 1 januari 2019 gelden.

Figuur 1: Stappen Meldcode, oude situatie

In de aangepaste meldcode wijzigen de stappen 1, 2 en 3 niet. In de stappen 4 en 5 is het afwegingskader ingevoegd.

Bij stap 4 worden de vragen gesteld:

- 1 Heb ik op basis van 1 tot en met 3 een vermoeden van, of is er sprake van huiselijk geweld of kindermishandeling?
- 2 Heb ik een vermoeden van, of is er sprake van acute of structurele onveiligheid?

Bij stap 5 worden de vragen gesteld:

- 1 Is melden noodzakelijk?
- 2 Is hulpverlening ook mogelijk?

Het stappenmodel van de meldcode en de daarin opgenomen afwegingsvragen impliceren een zekere volgorde. De praktijk laat echter zien dat de stappen en de te maken afwegingen in het hulpverleningsproces vaak door elkaar heenlopen.

Waarom een afwegingskader

Huiselijk geweld en kindermishandeling is veelal problematiek met een langdurig karakter. Geweld, verwaarlozing, misbruik en emotionele onveiligheid kunnen jaren aanhouden. Veel slachtoffers worden opnieuw slachtoffer van dezelfde of andere vormen van geweld. Huiselijk geweld en kindermishandeling kunnen van generatie op generatie voortduren.

Vaak zijn er in een gezin of systeem waarin geweld speelt meerdere problemen en daarmee verschillende hulpinstanties betrokken. Recent onderzoek in de vier grote steden laat zien dat de inzet van allerlei hulp ernstig en langdurig geweld gericht tegen kinderen, volwassenen en ouderen vaak wel het geweld vermindert, maar dat het niet stopt. Bijna twee derde van de kinderen in deze gezinnen krijgt geen enkele vorm van hulp, terwijl het geweld niet zonder gevolgen voor hen is. De onderzoekers concluderen dat er meer nodig is om het geweldspatroon in cliëntsystemen met ernstig en structureel geweld te doorbreken. Veilig Thuis krijgt er daarom een taak bij: de zogenoemde 'radarfunctie'.

Cliëntsystemen waarbij acute en/of structurele onveiligheid speelt, komen zo in beeld bij Veilig Thuis. Dit houdt in dat er informatie-uitwisseling tussen de 26 Veilig Thuisorganisaties plaatsvindt op eerdere meldingen over de cliënt/ het cliëntstelsel en de eerder ingezette hulp. Zo hoopt men (bij iedere nieuwe melding) beter zicht te krijgen op mogelijke patronen van geweld.

Het Handelingsprotocol van Veilig Thuis, dat op 1 januari 2019 in werking treedt, beschrijft de verantwoordelijkheden en taken van Veilig Thuis, zoals de beoordeling van de veiligheid, de inzet die Veilig Thuis levert om de veiligheid te bewerkstelligen, het organiseren van hulp en het monitoren van de situatie totdat er sprake is van een stabiele veiligheid.

Een afwegingskader biedt een therapeut afwegingen die hem ondersteunen om in een concrete situatie rond een cliënt/cliëntstelsel te bepalen of melden bij Veilig Thuis is aangewezen en of hij zelf hulp kan bieden of organiseren. Het geeft de professionele norm weer voor situaties van (vermoedens van) huiselijk geweld en kindermishandeling waarin melden bij Veilig Thuis volgens de beroepsgroep als noodzakelijk wordt beschouwd.

Dit afwegingskader biedt helpende vragen bij de betreffende afwegingsvraag die de therapeut zichzelf in een concrete situatie kan stellen. Het afwegingskader is dus geen checklist die tot 'ja' of 'nee' leidt.

De voorbeelden in het afwegingskader dienen ter illustratie van situaties waarin (mogelijk) melden bij Veilig Thuis aan de orde was.

De rol en radarfunctie van Veilig Thuis

De introductie van het afwegingskader kan niet los worden gezien van (ontwikkelingen in) de werkwijze van Veilig Thuis. Deze werkwijze houdt onder meer in dat Veilig Thuis bij elke melding (door middel van triage¹) beoordeelt welke wijze van afhandelen gewenst is. Veilig Thuis start dus niet per definitie een onderzoek. Het doen van een melding bij Veilig Thuis betekent ook niet dat Veilig Thuis de hulpverlening overneemt.

Per casus bekijkt Veilig Thuis wat er nodig is om de veiligheid te herstellen en welke hulpverlening nodig is. Hierbij overlegt Veilig Thuis altijd met de beroepskracht die een melding doet.

Beroepskrachten kunnen, in het kader van de adviesfunctie, ook nog steeds van Veilig Thuis ondersteuning krijgen bij het doorlopen van de stappen van de meldcode. Zie voor meer informatie de site: <https://www.vooreenveiligthuis.nl> van de Rijksoverheid

De rol van Veilig Thuis wordt ook beschreven in de afzonderlijke factsheet 'De radarfunctie van Veilig Thuis'. Deze is te downloaden van de site;

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2017/10/17/radarfunctie-veilig-thuis>

¹ Triage is een middel om met beperkte capaciteit spoedzorg te organiseren. In de kern betekent triage dat in een tijdsbestek van enkele minuten op basis van beperkte gegevens een beslissing genomen moet worden over hoe snel gehandeld dient te worden. De vragen/stappen zijn vastgelegd alsmede de urgentie.

In dit Basisdocument wordt gewezen op het belang dat beroepsgroepen bij de uitwerking van hun afwegingskader samenwerking zoeken en afstemmen met Veilig Thuis, zodat de invulling van het afwegingskader over en weer goed verstaan wordt. Niettemin is de inhoudelijke verantwoordelijkheid, inclusief het vaststellen van het afwegingskader, voorbehouden aan de beroepsgroep zelf.

Samenwerking en meervoudig partijdig binnen het systeem

In de praktijk blijkt dat samenwerking met andere hulpverleners noodzakelijk is om hulp te organiseren die ook door de mensen, die het huiselijke geweld of de kindermishandeling betreft, wordt opgepakt. Op deze manier kan de huidige hulpverleningsrelatie met de therapeut worden gecontinueerd, of kan deze met wederzijds vertrouwen worden afgesloten.

De huisarts, de school, jeugdzorg, voogd, gezinsouder en Veilig Thuis, zijn partijen die voor de individuele therapeut allen een grote rol kunnen spelen om tot een goede aanpak te komen van het vermoeden van of het bestaan van kindermishandeling en huiselijk geweld.² Afhankelijk van wie bij het gezin betrokken zijn en wie bij het gezin betrokken kunnen worden.

Deze samenwerking is belangrijk om het contact met het gezin, de kinderen en het slachtoffer, niet te verliezen en de individuele therapeut kan hierdoor zijn positie als meervoudig partijdig binnen het systeem in blijven nemen.

² De benamingen voor, of van de organisaties zelf, kunnen per gemeente, regio, verschillen. Raadpleeg hiervoor de sociale kaart van de regio waarin jij als therapeut werkzaam bent.

Het begrip huiselijk geweld en kindermishandeling

In dit afwegingskader wordt, in navolging van de Wet verplichte meldcode, gesproken over huiselijk geweld en kindermishandeling, maar ook over volwassenengeweld.

Huiselijk geweld

In de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, wordt in artikel 1.1.1. huiselijk geweld als volgt omschreven:

Lichamelijk, geestelijk of seksueel geweld of bedreiging daarmee door iemand uit de huiselijke kring. Onder de begripsomschrijving van huiselijk geweld vallen naast (ex-)partnergeweld nadrukkelijk ook huwelijksdwang, eengerelateerd geweld, vrouwelijke genitale verminking, ouderenmishandeling, geweld tegen ouders en seksueel geweld. Wanneer in dit document huiselijk geweld en/of kindermishandeling genoemd wordt, vallen daar expliciet ook deze vormen van geweld in afhankelijkheidsrelaties onder.

Kindermishandeling

In de Jeugdwet wordt in artikel 1.1., net zoals in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, in artikel 1.1.1. kindermishandeling als volgt omschreven:

Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

Daarbij geldt dat het ook als een vorm van kindermishandeling wordt gezien als een kind getuige is van huiselijk geweld tussen zijn ouders of tussen andere huisgenoten. Dit geldt ook voor emotionele onveiligheid en of verwaarlozing.

Volwassenengeweld waaronder ouderenmishandeling

Deze meldcode gaat ook over huiselijk geweld jegens volwassenen. Het stappenplan beschrijft welke stappen de therapeut kan zetten als hij signalen van deze vorm van huiselijk geweld krijgt. De aanpak is vergelijkbaar met die van kindermishandeling, maar verschilt op het punt van informatieverstrekking aan derden zonder toestemming. Weigert een volwassen slachtoffer van huiselijk geweld weloverwogen toestemming voor gegevensverstrekking en zijn bij dat geweld géén kinderen betrokken, dan is vanuit de optiek van het beroepsgeheim van de therapeut en het zelfbeschikkingsrecht van de volwassene, terughoudendheid geboden.

De zorgplicht van de therapeut brengt met zich mee dat hij dreigende schade voor volwassenen uit de huiselijke kring van de cliënt helpt te voorkomen. Dus ook als de cliënt mogelijk pleger is van volwassenengeweld wordt de therapeut geacht stappen te ondernemen.

Zijn bij huiselijk geweld (ook) minderjarigen (als getuige of als slachtoffer) betrokken, dan kan gehandeld worden volgens het stappenplan Kindermishandeling.

Onder ouderenmishandeling wordt verstaan het handelen of het nalaten van handelen van al degenen die in een terugkerende persoonlijke of professionele relatie met de oudere (iemand van 65 jaar of ouder) staan, waardoor de oudere persoon lichamelijke en/of psychische en/of materiële schade lijdt dan wel vermoedelijk lijden zal, en waarbij van de kant van de oudere sprake is van een vorm van gedeeltelijke of volledige afhankelijkheid.

Er worden vijf vormen onderscheiden die dikwijls in combinatie voorkomen: fysieke mishandeling, psychische mishandeling (inclusief schending van recht op privacy), verwaarlozing, financieel

misbruik en seksueel misbruik. (zie <https://www.huiselijkgeweld.nl/ouderenmishandeling>, oktober 2018)

Afwegingen binnen de meldcode

De meldcode beschrijft welke stappen de professional moet zetten als hij signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld krijgt. In totaal vijf stappen.

Bij alle stappen van de meldcode is het mogelijk deze af te sluiten. Ook is het op ieder moment mogelijk de meldcode opnieuw te starten. De therapeut legt de bevindingen vast in het dossier. Het model van de stappen in de meldcode en de daarin opgenomen afwegingsvragen impliceert een zekere volgorde. De praktijk laat echter zien dat de stappen en de te maken afwegingen in het hulpverleningsproces vaak door elkaar heenlopen. Soms ligt eerst een gesprek met betrokkenen voor de hand, soms eerst het vragen van advies aan Veilig Thuis. Het stappenplan kent geen termijnen. Het behoort tot het professioneel handelen om in te schatten hoe snel gehandeld moet worden. 'Zo spoedig mogelijk' wil dan ook zeggen: zo snel als in de gegeven situatie verantwoord en noodzakelijk is. In de afwegingen dient uitdrukkelijk rekening te worden gehouden met de leeftijd van en de verwachte gevolgen voor het kind.

Een professional kan ook te maken krijgen met een verzoek om informatie van de Raad voor de Kinderbescherming of de gezinsvoogd/jeugdbeschermer. Wij verwijzen hiervoor naar de brochure *Als de RvdK u om informatie vraagt*. In het laatste hoofdstuk besteden we aandacht aan het Informatie verstrekken aan Veilig Thuis.

Uitgangspunten bij gebruik afwegingskader

- De therapeut werkt zorgvuldig en baseert de te maken afwegingen op feitelijke, zo concreet mogelijke en relevante informatie over de cliënt/het cliëntsysteem. Feiten en meningen worden gescheiden.

De informatie heeft hij zoveel mogelijk zelf verzameld (uit de eerste hand), eventueel vult hij deze aan met informatie uit andere bronnen (uit de tweede hand). De informatie verkregen van derden wordt geaccordeerd door de betreffende informatieverstrekker. Hiermee wordt voorkomen dat in de weergegeven informatie ruimte is voor interpretatie en er een ander beeld wordt geschetst dan de informatieverstrekker voor ogen had.

* Bij psychische problemen van (één van de) ouders gebruikt de therapeut (ook) de richtlijn Kinderen van Ouders met Psychische Problemen (KOPP) om de aard en de ernst van de problematiek in te kunnen schatten (NVO, BPSW, NIP. 2014:pg 25-28)

- De therapeut gaat ook op zoek naar informatie of een andere interpretatie van de beschikbare informatie die, naast het vermoeden van kindermishandeling en/of huiselijk geweld, andere verklaringen voor de ontstane situatie kunnen bieden.

- De therapeut realiseert zich dat hij mogelijk niet als eerste en waarschijnlijk ook niet als laatste betrokken is bij de betreffende cliënt/het betreffende cliëntsysteem. Dit betekent dat hij kennisneemt van en zich rekenschap geeft van dat wat aan het eigen handelen voorafging, en afstemt met mogelijke andere betrokken professionals.

- De therapeut handelt vanuit de opgebouwde relatie met de cliënt/het cliëntsysteem. Vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling vragen van de therapeut tegelijkertijd de werkrelatie met de cliënt/het cliëntsysteem vast te houden én de signalen en zorgen zo concreet, feitelijk en expliciet mogelijk te benoemen.

- De beroepsuitoefening van therapeuten in de zorg kent regelmatig dilemma's. Dit is bijvoorbeeld het geval als de ernst van de geweldssituatie in een cliëntsysteem niet zo duidelijk is, er weinig feiten te achterhalen zijn, of wanneer er een continue dreiging lijkt van geweld.

• Als er sprake is van problematiek bij een volwassene die gevolgen kan hebben voor kinderen, checkt de therapeut of er kinderen zijn in het cliëntsysteem. Zo ja dan voert hij de verplichte kindcheck³ uit en zorgt ervoor dat naar hun visie gevraagd wordt, dat hun mening meeweegt en dat zij informatie krijgen.

Melden bij Veilig Thuis wordt soms ervaren als een dilemma. De afweging al dan niet te melden moet zorgvuldig gebeuren. De therapeut maakt bij dit soort afwegingen gebruik van collegiale consultatie, wint informatie in bij de beroepsvereniging, vraagt advies aan een deskundige en/of vraagt (anoniem) advies bij Veilig Thuis. Het afwegingskader is leidraad voor het handelen.

Het ministerie geeft aan dat het melden van mogelijke kindermishandeling en/of huiselijk geweld een professionele norm is en als zodanig noodzakelijk:

1. In ALLE gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid.

2. In alle ANDERE gevallen waarin de beroepskracht meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/ of kindermishandeling.

Wanneer een beroepskracht die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt. (Bron: Ministerie van Veiligheid en Justitie & Ministerie van VWS. Het afwegingskader in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Basisdocument. 2017:13)

³ De kindcheck is een onderdeel van de Wet meldcode. De kindcheck doe je als je bij volwassen cliënten vermoedt dat hun situatie schadelijk kan zijn voor minderjarige kinderen. Je doet dat bijvoorbeeld als er sprake is van ernstige depressieve klachten, verslavingsproblemen of partnergeweld. Je checkt of jouw cliënt kinderen heeft en of die veilig zijn. Zie ook handleiding Kindcheck voor GGZ en verslavingszorg van Augeo www.augeo.nl

Er zijn workshops om je vertrouwd te maken met de kindcheck. Bijvoorbeeld van Marjon Donkers, adviseur kinderrechten en jeugdbeleid, via de organisatie Augeo.

Figuur2: de vijf Stappen-Meldcode met afwegingen

Stap 1 Signalen in kaart brengen

Stap 2 Overleggen met collega en eventueel met Veilig Thuis

Stap 3 Gesprek met Cliënt

Stap 4 Wegen van huiselijk geweld of kindermishandeling

Afweging 1

Heb ik op basis van stap 1 tot en met 3 een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling?

Afweging 2

Heb ik een vermoeden van structurele of acute onveiligheid?

Stap 5 Beslissen op twee punten

Afweging 1

Is melden noodzakelijk?

Melden is noodzakelijk als er sprake is van:
- acute onveiligheid
- structurele onveiligheid

Afweging 2

Is hulp verlenen eveneens mogelijk?

Hulp verlenen is mogelijk als:
- therapeut in staat is om effectieve / passende hulp te organiseren
- betrokkenen meewerken aan geboden of georganiseerde hulp
- hulp leidt tot veilige situatie

Indien op één van deze punten het antwoord nee is, is melden bij Veilig Thuis de aangewezen stap.

Stap 1 signalen in kaart brengen

Bij kindermishandeling

Bij een vermoeden van kindermishandeling of bij het vaststellen daarvan worden alle aanwijzingen die het vermoeden of de constatering ervan kunnen onderbouwen of deze kunnen ontkrachten, verzameld en vastgelegd in het cliëntendossier.

Bij de feiten wordt vermeld wat de bron is (van wie, hoe en wanneer verkregen).

Beschrijf in het dossier:

- alle uitkomsten van het onderzoek;
- de inhoud van overleg met anderen;
- of voor gegevensverstrekking toestemming is gevraagd en verkregen;
- de ondernomen stappen.

Let op: wees feitelijk en onderscheid eigen bevindingen van de meningen van anderen. Als het vermoeden onterecht zou kunnen zijn, vermeld de feiten hierover ook.

Indien de ene ouder de andere ouder van kindermishandeling beschuldigt, betrek dan, indien mogelijk, ook de andere ouder in jouw onderzoek. Onderzoek zo mogelijk het kind.

De KNMG-Wegwijzer dubbele toestemming minderjarige kan van nut zijn. Zie www.knmg.nl/publicaties evenals het document Handreiking toestemmingsvereiste voor hup bij kindermishandeling (VWS, november 2016)

Bij huiselijk geweld – volwassenengeweld

Bij een vermoeden van huiselijk geweld tussen volwassenen of bij het vaststellen daarvan, worden alle aanwijzingen die dit onderbouwen of ontkrachten verzameld en vastgelegd in het cliëntdossier.

Beschrijf in het dossier:

- alle uitkomsten van het onderzoek;
- de inhoud van overleg met anderen;
- of voor gegevensverstrekking toestemming is gevraagd en verkregen;
- de ondernomen stappen.

Ook hier geldt: wees feitelijk en onderscheid eigen bevindingen van de meningen van anderen. Als het vermoeden onterecht zou kunnen zijn, vermeld de feiten hierover ook. En accordeer de informatie verkregen van derden door de informatieverstrekker.

Stap 2 overleggen met collega en eventueel advies vragen aan Veilig Thuis

Bij kindermishandeling

De therapeut raadpleegt een ervaren collega die op meer afstand van de casus staat, of raadpleegt de beroepsvereniging voor een deskundige. De therapeut bespreekt met collega de signalen, vermoedens en bevindingen. De casus wordt anoniem gepresenteerd en de uitkomsten van het gesprek worden vastgelegd in het cliëntdossier.

Mits anoniem is advies vragen bij Veilig Thuis geen doorbreking van het beroepsgeheim. De behandelaar bespreekt met Veilig Thuis:

- of sprake kan zijn van kindermishandeling;
- hoe de therapeut meer duidelijkheid kan krijgen;
- hoe de therapeut het vermoeden met kind en/of ouders kan bespreken;
- welke hulp het risico kan afwenden;
- hoe taken en verantwoordelijkheden zijn te verdelen;
- of een melding nodig is.

Als de therapeut Veilig Thuis alleen om advies vraagt, wordt er geen onderzoek gestart. Het contact wordt genoteerd, maar er worden geen gegevens vastgelegd over de situatie en de betrokken personen. De therapeut kan voor zichzelf de naam van de medewerker van Veilig Thuis noteren voor het geval hij dezelfde casus nog een keer wil bespreken. Als de therapeut wil dat er een onderzoek wordt gestart, moet hij doorgaan tot en met stap 5.

In die gevallen waarin er behoefte bestaat aan meer duidelijkheid over (aard en oorzaak van) letsel kan na overleg met Veilig Thuis een deskundige op het terrein van letselduiding (bijv. een forensisch deskundige) om advies worden gevraagd.

Bij huiselijk geweld – volwassenengeweld

Idem als beschreven onder kindermishandeling

Stap 3 gesprek met cliënt en betrokkenen

Bij kindermishandeling

De therapeut bespreekt met de ouders en het kind de waargenomen signalen van kindermishandeling en nodigt hen uit om een reactie op de waarnemingen te geven en mogelijke oplossingen aan te dragen.

Participatie van kinderen

Voor kinderen die mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt worden, is het essentieel dat zij gezien en gehoord worden door volwassenen in hun omgeving die (professioneel) betrokken zijn en die zij vertrouwen.

De *Handreiking Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling* (VWS, 2018) is omgezet in concrete vragen en acties richting het kind:

- Geef informatie aan het kind over:
 - Wie wat aan het doen is.
 - Waarom diegene dit aan het doen is.
 - Wanneer dit gebeurt.
 - Wat de zorgen zijn.
 - Welke besluiten er genomen worden, door wie, over wat en wanneer.
 - Wanneer er terugkoppeling is van bijv. Veilig Thuis en waarover.
 - Mogelijkheden voor het kind voor participatie, meedenken, mening geven.
 - Recht op klacht of verzet.
- Informeer over wat veilig opgroeien is:
 - Het recht om veilig op te groeien.
 - Wat is een normale omgang tussen ouder en kind?
 - Het kind ontschuldigen.
- Informeer over het recht om betrokken te worden, het recht op een eigen mening te geven en de mogelijkheden daarvan.
- Vraag en luister naar de visie van het kind. Denk hierbij aan:
 - De mening van het kind over bestaande zorgen.
 - De door het kind geopperde oplossingen.
 - De mening over voorgestelde beslissingen.
- Beschrijf hoe en wanneer de mening van het kind is gevraagd en hoe de mening van het kind wordt meegenomen in de besluitvorming.
- Beschrijf hoe er na een overdracht en/of melding, steun wordt geboden aan het kind. Hoe wordt dit met het kind besproken? Hoe en wie houdt hierover contact met Veilig Thuis en eventuele (andere) hulpverlening?
- Kijk voor gesprekstips in de *Handreiking Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling* (VWS, 2018), via https://lvak.nl/downloads/Handreiking_Participatie_van_kinderen_in_de_Meldcode_huiselijk_geweld_en_kindermishandeling_2018.pdf

Laat een gesprek achterwege als:

- de veiligheid van het kind of andere kinderen uit het gezin daardoor gevaar loopt;
- je vermoedt dat je door het gesprek als therapeut het kind en/of ouder(s) uit het oog verliest;
- jouw veiligheid in gevaar is.

Als je besluit om de ouders en/of het kind niet in te lichten over jouw vermoeden, doe dit zo mogelijk alsnog op een ander moment.

Bij huiselijk geweld – volwassenengeweld

De therapeut bespreekt de signalen en zijn waarnemingen met betrokkene. De therapeut nodigt de cliënt uit om een reactie op zijn waarnemingen te geven en mogelijke oplossingen aan te dragen. Indien mogelijk draagt hij oplossingen aan.

Laat een gesprek achterwege als er sprake is van:

- het risico dat een gesprek de veiligheid of gezondheid van de cliënt in gevaar brengt;
- het risico dat je als therapeut de cliënt uit het oog zal verliezen;
- het risico dat er voor jou als therapeut een onveilige situatie ontstaat.

Als de therapeut besluit om de betrokkene niet in te lichten van zijn vermoeden, doet hij dit zo mogelijk alsnog op een ander moment.

Als de therapeut het slachtoffer (ook) onder behandeling heeft, spreekt hij zo mogelijk ook de vermoedelijke dader. Heeft de therapeut de vermoedelijke dader (ook) onder behandeling, dan spreekt hij in ieder geval (ook) met het vermoedelijke slachtoffer om te bezien hoe die staat tegenover hulpverlening en een eventuele melding bij Veilig Thuis.

Stap 4 wegen van vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling

De therapeut vraagt zich na het doorlopen van de stappen 1, 2 en 3 af of het huiselijk geweld en/of kindermishandeling nog steeds gaande is, c.q. dat hij nog steeds een vermoeden hiervan heeft.

Afweging 1 bij stap 4 Meldcode

Heb ik op basis van de stappen 1 tot en met 3 van de meldcode een vermoeden van / is er daadwerkelijk sprake van huiselijk geweld, volwassenen geweld en/of kindermishandeling?

Zo nee: noteer dit in het dossier en sluit het dossier af.

Zo ja: ga door naar de volgende vraag.

Voorbeeld 1 Afweging 1 - stap 4 Meldcode

Een moeder brengt haar kind van zes voor therapie bij een kindertherapeut, omdat er iets met het kind aan de hand zou zijn. Het is onhandelbaar en heeft vanaf zijn tweede gedrag dat haar boos maakt. De therapeut krijgt de opdracht er een normaal kind van te maken. In de therapiesessie ziet de therapeut blauwe plekken bij het kind. Hij zegt zichzelf te slaan, omdat hij zijn moeder boos maakt. Het zijn geen logische plekken op het lichaam om daar jezelf blauwe plekken te slaan.

Voorbeeld 2 Afweging 1 - stap 4 Meldcode

Een meisje van 11 vertelt in vertrouwen dat haar ouders vaak ruzie hebben. Dit gaat gepaard met schreeuwen, gooien van spullen en soms ook met duwen en trekken. Ze heeft één keer gezien dat haar moeder haar vader in zijn gezicht sloeg. Het maakt haar angstig en ze is bang dat haar ouders uit elkaar gaan. Om ruzies tussen haar ouders te voorkomen doet zij extra lief.. Ook springt ze er weleens tussen en geeft ze haar ouders instructies (mama nu naar boven, papa buiten afkoelen). Als ze op school is, denkt ze alleen maar aan thuis waardoor haar resultaten achteruit zijn gegaan. Ouders hebben van hun problemen geen melding gemaakt bij de therapeut.

Afweging 2 bij stap 4 Meldcode

Heb ik een vermoeden van, c.q. is er sprake van acute of structurele onveiligheid?

Zo nee: ga door naar de volgende vraag

Zo ja: doe een melding bij Veilig Thuis. Veilig Thuis zal samen met jou de noodzakelijke vragen doorlopen waarop antwoord nodig is.

Acute onveiligheid

Van acute onveiligheid is sprake als een persoon in direct fysiek gevaar verkeert en diens veiligheid de komende dagen niet gegarandeerd is. Hij of zij heeft direct bescherming nodig.

Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling schat een therapeut allereerst en ook voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Is er sprake van aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel).

Maar ook, in het geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, is er afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak)? Het kan ook gaan om het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige (medische) zorg.

Voorbeeld 1 Afweging 2 Acute onveiligheid - stap 4 Meldcode

Als we ruzie hebben, doen we elkaar vaak pijn, vertelt een meisje van 8 aan haar kindtherapeut. Bij doorvragen zegt ze dat het eigenlijk haar vader is die haar pijn doet. Ze snapt het ook wel, want ze is brutaal en lastig. Dan pakt hij haar ruw beet, schudt haar door elkaar en geeft haar weleens een schop om haar naar haar kamer te sturen. Ze heeft een paar keer blauwe plekken op haar arm gehad doordat haar vader haar zo hard had vastgepakt. Haar vader vond dit haar verdiende loon. Haar moeder heeft haar op het hart gedrukt aan niemand te vertellen hoe ze aan de blauwe plekken komt. Na dit gesprek met de therapeut is het meisje erg onrustig en gesloten. Wanneer de therapeut begint over een mogelijk plan om niet meer zo aangepakt te worden, zegt ze dat het allemaal wel meevalt.

Vragen ter afweging

- Verkeert een van de betrokkenen in direct (levens)gevaar?
- Is er ernstig letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe?
- Is er sprake van mensenhandel (zoals uitbuiting of gedwongen prostitutie)?
- Is er sprake van het in gevaar brengen van kinderen en kwetsbare volwassenen als gevolg van excessief middelenmisbruik en/of een acute psychische crisis van de verantwoordelijke ouder/partner/verzorger?
- Is er een acute dreiging om zichzelf én een naaste (waaronder (ex-) partner, kinderen of een familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (ontvoering, familiedrama, eerwraak, huwelijksdwang, vrouwelijke genitale verminking)?
- Is er sprake van geweld of verwaarlozing leidend tot verminkingen, handicaps of de dood bij een lid van het cliëntsysteem?
- Is er sprake van fysieke verwaarlozing die acuut de gezondheid bedreigt van zeer jonge kinderen, volwassenen met een beperking, ouderen of anderen in een zorgafhankelijke situatie?
- Is er sprake van een (herhaalde) suïcidepoging van een ouder van een minderjarig kind dat zorgafhankelijk van hem of haar is en is er geen andere verzorger voor het kind?

- Heeft de (mogelijke) plegger van het geweld direct toegang tot het slachtoffer, of is het slachtoffer in een zorgafhankelijke positie van de plegger?
- Is er sprake van recent gewelddadig gedrag zoals verwondingen die medische behandeling, of medisch sporenonderzoek behoeven (bijvoorbeeld: poging tot wurging, bedreiging met een wapen, seksueel geweld/misbruik)?

Disclosure

Een specifieke vorm van acute onveiligheid is 'disclosure', ook wel onthulling genoemd. We spreken van 'disclosure' als slachtoffers, kinderen en/of volwassenen, uit zichzelf een therapeut om hulp vragen bij huiselijk geweld of kindermishandeling, of zich hierover uiten zonder hulp te vragen. Dit betekent veelal dat het slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden.

Voorbeeld 1 Afweging 2 Disclosure - stap 4 Meldcode

Een jongen van 8 jaar wordt door zijn ouders aangemeld voor therapie, omdat hij zich zou misdragen. Het kind vertelt in een sessie dat zijn moeder hem schopt en knijpt en dat zijn vader hem slaat. Therapeut gaat met ouders het gesprek aan over hun gedrag. De therapeut stelt zich hierin meervoudig partijdig op en wil achterhalen waarom ouders dit gedrag hebben naar hun kind. Ze vertelt ook dat als de situatie niet verandert, zij een melding moet doen. Ouders willen graag hun gedrag veranderen en de hulp is -naast de aandacht voor het kind- dan ook hierop gericht.

Vragen ter afweging

- Is er sprake van een uitspraak die wijst op een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling?
- Gaat het over een situatie in het verleden of over een actuele situatie? Is het kind of de zorgafhankelijke volwassene nu veilig?
- Is er een sprake van een acute noodzaak voor medische zorg en/of sporenonderzoek?
- Is er bij de minderjarige of een zorgafhankelijke volwassene sprake van bij het verhaal behorend gedrag dat wijst op een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling?

Structurele onveiligheid

Bij structurele onveiligheid is er sprake van herhaling of het voortduren van een onveilige situatie of van geweld. Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor het voortduren van onveiligheid (plegerschap of slachtofferschap) in de toekomst. Er kan sprake zijn van een patroon van herhaald geweld, maar ook van permanente tekortkomingen in de geestelijke en/of lichamelijke verzorging van zorgafhankelijke kinderen en/of volwassenen. Structurele onveiligheid heeft schadelijke gevolgen door de herhaling van de feiten en door de voortdurende dreiging en (emotionele) onveiligheid.

Voorbeeld 1 Afweging 2 Structurele onveiligheid - stap 4 Meldcode

Een jongen van 10 wordt aangemeld voor therapie vanwege zijn woedeaanvallen, driftbuien en agressie op school. Zijn gedrag zorgt ervoor dat andere kinderen zich onveilig voelen bij hem. Vader is van mening dat een harde aanpak het enige is dat werkt bij zijn zoon. Wat dit precies inhoudt wordt niet concreet beantwoord door vader. Op de vraag of hij zijn zoon slaat, antwoordt hij ja. Meer informatie geeft hij niet. Wel dat hij zelf ook zo is opgevoed door zijn vader. Dat vond hij niet leuk, maar heeft wel een man van hem gemaakt. Het leven is hard dus dat heb je nodig is zijn opvatting. De moeder schreeuwt vaak tegen haar zoon, uit frustratie en onmacht, zo blijkt uit een gesprek met haar. Ouders zijn met hun zoon bij verschillende instanties geweest, maar dat zijn allemaal zakkenvullers vinden zij. Zij willen dat hun kind verandert. Na 3 sessies verbreken ouders abrupt de therapie. Ze vinden dat het niet helpt en vinden het te duur. Ze hebben iemand anders gevonden die goedkoper is en dichterbij huis zit.

- Is er sprake van geweld in het cliëntensysteem?
- Is er gedurende enkele weken of langer sprake van geweld of andere onveilige situaties tussen leden in een cliëntensysteem?
- Is er sprake van structurele, inadequate of inconsequente basiszorg (onderdak, kleding, voeding, persoonlijke spullen en speelgoed) door een onvoldoende of onregelmatig inkomen om hierin te voorzien?
- Ondergaan de kinderen of een kwetsbare volwassene structureel emotioneel en/of psychisch geweld, zoals: onvoldoende affectie, vernedering, voortdurend negatieve benadering, opsluiting, verbale intimidatie, ernstige strijd tussen ouders, kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld of bedreigingen?
- Is er sprake van (een vermoeden van) seksueel misbruik van minderjarige kinderen?
- Is er sprake van seksueel wervend gedrag door kinderen of ander niet-leeftijdsadequaate seksueel gedrag?
- Zijn er seksuele of gewelddadige filmpjes van een kind in omloop die tegen zijn/haar wil zijn gemaakt en die leiden tot chantage en/of pesterijen?
- Is er sprake van dwangmatig controlerend geweld waarbij een van de partners intimidatie en controle uitoefent over de ander?
- Is er sprake van escalerend en zich herhalend geweld na een echtscheiding, bijvoorbeeld in de vorm van stalking door een van de ex-partners?
- Zijn de ouders onvoldoende in staat hun kinderen te beschermen tegen geweld, tegen (seksueel of financieel) misbruik of uitbuiting door derden, of initiëren ze dit?
- Is er sprake van een patroon van geweld (geweldsspiraal), waarbij oplopende spanningen uitbarsten in geweld en de partners daarna proberen het weer goed te maken, tot de spanningen opnieuw oplopen?
- Is er sprake van psychische problematiek, verslavingsproblematiek, agressieproblematiek of andere problemen bij volwassenen die kunnen leiden tot een gewelddadige reactie naar andere leden in het cliëntensysteem bij oplopende spanning?
- Is er sprake van (zich herhalend) geweld in een cliëntensysteem dat zorg mijdt, veelvuldig verhuist of 'shopt' langs allerlei instellingen?
- Is er sprake van een overbelaste mantelzorger die gedurende langere tijd (enkele weken of langer) verbaal of lichamelijk geweld gebruikt tegenover de volwassene die zorgafhankelijk van hem of haar is?
- Is er sprake van financiële uitbuiting door een betrokkene/familie lid van een zorgafhankelijke volwassene?

Voorbeeld 2 Afweging 2 Structurele onveiligheid - stap 4 Meldcode

Een vrouw van 19 jaar is in behandeling bij de GGZ voor angst- en suïcidale klachten. Haar moeder ondersteunt de behandeling niet: ze wil haar dochter niet brengen naar de sessies en spreekt erg negatief over hulpverleners.

De dochter durft niet zelf op de fiets te komen en er is geen geld om met de bus te gaan. De behandeling kent daardoor te weinig continuïteit en voortgang. De moeder is verbaal ondermijnend naar haar dochter, die zeer afhankelijk van haar is.

Stap 5 Beslissen

De vragen waarop antwoord moet worden verkregen zijn:
Is melden noodzakelijk? En is hulp bieden ook mogelijk?

Melden is noodzakelijk als er sprake is van acute onveiligheid of structurele onveiligheid. Hulp verlenen is mogelijk als therapeut in staat is om effectieve / passende hulp te organiseren, - betrokkenen meewerken aan geboden of georganiseerde hulp en als de hulp leidt tot een veilige situatie. Indien op één van deze punten het antwoord nee is, is melden bij Veilig Thuis de aangewezen stap.

Afweging 1 bij stap 5 Meldcode

Ben ik in staat effectieve (passende) hulp te bieden of organiseren?

Zo nee: doe een melding bij Veilig Thuis.
Zo ja: ga door naar de volgende vraag.

Binnen de mogelijkheden van het beroep, de eigen kennis en/of deskundigheid -en wellicht de organisatie voor wie hij werkt- en binnen de mogelijkheden van de persoonlijke omstandigheden, heeft de therapeut afgewogen of hij zichzelf voldoende in staat acht op dat moment te handelen naar de onveilige situatie of de vermoedens daarvan.

Wanneer melding is gedaan, is het belangrijk na de melding in gezamenlijk overleg met Veilig Thuis te kijken welke hulp nodig is en wie wat kan bieden. Dat is uiteraard niet mogelijk als overwogen besloten is anoniem als therapeut te melden.

Samenwerking met Veilig Thuis

Na een melding bij Veilig Thuis hebben Veilig Thuis en de therapeut contact met elkaar om over de volgende onderwerpen afspraken te maken:

- Afspraken over de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de melder en Veilig Thuis.
- Afspraken over de terugrapportage.
- Afspraken over wie de verantwoordelijkheid voor het proces van de gemelde situatie neemt en wie de casusregie heeft. Veilig Thuis zal informatie over de betrokkenen zo nodig verrijken en zal multidisciplinair beoordelen welke stappen genomen moeten worden. Dat kan inzet van een interventieteam of nader onderzoek naar de aard en ernst van de gemelde situatie zijn. Meestal worden deze stappen in overleg en met medeweten van betrokkenen en de melder uitgevoerd.
- Wie de betrokkenen informeert over de melding en het onderzoek.
- Afspraken over mogelijke ondersteuning van de professional bij volgende stappen, bijvoorbeeld samen met een medewerker van Veilig Thuis op huisbezoek gaan.

Als de therapeut van mening is dat Veilig Thuis niet tijdig reageert, spreekt de therapeut Veilig Thuis hierop aan.

Vragen ter afweging

- Zijn er duidelijke afspraken over de veiligheid met het cliëntsysteem en de betrokken hulpverleners te maken?
- Is er voldoende zicht op onveilige gebeurtenissen in het verleden?
- Voelt de therapeut zich voldoende deskundig en bekwaam om veiligheid te bewerkstelligen, al dan niet in samenwerking met anderen?
- Kan de therapeut de eventuele spanning die bij de situatie komt kijken hanteren?

Voorbeeld 1 Afweging 1 - stap 5 Meldcode

Een meisje van 7 woont bij haar ouders en wordt aangemeld voor therapie bij een kindertherapeut, omdat ze op school wordt gepest en geïsoleerd is. Haar moeder heeft een persoonlijkheidsstoornis waaronder het kind gebukt gaat en gedrag vertoont dat niet bij haar leeftijd past. Moeder heeft meerdere keren alle hulp voor het kind verbroken, toen zij op haar gedrag werd gewezen.

In contact met de huisarts over de situatie wordt geattendeerd op anonieme melding. Dit wordt gedaan en Veilig Thuis pakt de melding constructief op. De therapeute kan daardoor het contact met het kind behouden, haar blijven ondersteunen en heeft daarnaast oudergesprekken. Op deze wijze kan zij haar doel, opkomen voor het kind, realiseren.

Wanneer er –naar aanleiding van de melding- hulp in de thuissituatie komt om de relatie moeder en dochter in de thuissituatie te begeleiden, besluit moeder dat haar dochter niet meer naar de therapeut kan. Na een jaar komt het kind terug bij de therapeut om afscheid te nemen. Ze heeft hier een jaar lang om gevraagd en uiteindelijk is haar vraag door haar moeder gehonoreerd.

Het kind heeft door de aanpak van de therapeut kunnen ervaren dat de therapeut - een hulpverlener- haar steunt en dat zij zelf iets voor elkaar kan krijgen wat belangrijk voor haar is. Dit kon, omdat de relatie tussen therapeut en ouders niet beschadigd raakte.

Afweging 2 bij stap 5 Meldcode

Werken de betrokkenen mee aan de geboden of georganiseerde hulp?

Zo nee: doe een melding bij Veilig Thuis.

Zo ja: ga naar de volgende vraag.

De therapeut schat in en monitort of zijn inzet tot beweging bij de betrokkenen leidt. En of hij in afstemming met andere betrokken hulpverleners aan de slag kan.

Voorbeeld 1 Afweging 2 - stap 5 Meldcode

Een ouderpaar besluit na een gesprek met de kindervertherapeut over de gevolgen van hun verbale en fysieke ruzies voor hun kind, in relatietherapie te gaan. Samen met de kindervertherapeut maken zij een plan om hun kinderen zoveel mogelijk buiten hun problemen te houden. Hun dochter blijft in therapie en krijgt ondersteuning bij het omgaan met de onrust die is veroorzaakt door de problemen die spelen tussen de ouders. Zij heeft expliciet toestemming van beide ouders gekregen om alles wat zij wil delen met de therapeut te mogen zeggen. Ook wanneer dit over hen gaat. Zowel de leuke als de lelijke dingen mogen benoemd worden.

Ook is van ouders toestemming dat de relatie- en de kindervertherapeut met elkaar mogen overleggen indien gewenst. Vanwege de open en actieve houding van ouders blijkt één gesprek tussen hen voldoende.

Vragenlijst Afweging

- Zijn de betrokkenen, alle leden van het cliëntsysteem en het bredere netwerk van (informele) steunfiguren, bereid en in staat de voorgestelde hulp direct aan te gaan?
- Hebben alle betrokkenen en de betrokken hulpverleners de focus op het stoppen van geweld en een (duurzaam) herstel van de veiligheid?
- Wordt er door alle betrokkenen gewerkt aan het herstel van directe veiligheid en het wegnemen van de oorzaken van het geweld?
- Is de hulp gericht op het versterken van de veerkracht en het herstel van de schade die is veroorzaakt door (de dreiging van) huiselijk geweld of kindermishandeling bij de betrokkene(n)?
- Is er sprake van een gezamenlijke analyse en een risico-gestuurd zorg- en herstelplan met doelen en evaluatiemomenten? Is dit plan op maat gemaakt met alle betrokkenen van het gezin of huishouden, waarbij de doelen van begeleiding en/of hulpverlening helder zijn gesteld?
- Indien er meerdere hulpverleners zijn betrokken: zijn de afspraken over samenwerking en casusregie op de veiligheid en de hulpverlening bij iedereen bekend?

Afweging 3 bij stap 5 Meldcode

Leidt deze hulp tot duurzame veiligheid?

Zo nee: doe alsnog een melding bij Veilig Thuis.

Zo ja: beschrijf jouw afwegingen in het dossier en sluit het dossier.

Een therapeut die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling, weegt telkens af of de onveiligheid daadwerkelijk stopt of dat deze zich herhaalt, ondanks de aanwezigheid van een veiligheidsplan en een zorg- herstelplan.

Vragen ter afweging

- Stopt het geweld niet binnen de verwachte termijn?
- Is de problematiek (nog) ernstiger dan verwacht?
- Worden de gestelde doelen niet behaald binnen de verwachte termijn?
- Loopt de uitvoering van het veiligheids- en/of hulpverleningsplan vast?
- Is er specifieke expertise nodig?

Voorbeeld 1 Afweging 3 - stap 5

Een jongen van 17 jaar woont met zijn moeder en broer in een noodvoorziening. Zijn ouders zijn gescheiden nadat zijn moeder door een gokverslaving al haar geld en ook haar woning is kwijtgeraakt. Zijn vader woont elders. De jongen heeft suïcidale klachten en vertelt aan de hulpverlener dat hij seksueel misbruikt wordt door zijn broer. Hij wordt met spoed elders geplaatst. Daar gaat het echter alleen maar slechter met hem, hij wil terug naar zijn moeder. Dit gebeurt ook na enkele weken. Enkele weken later vertelt de jongen aan de hulpverlener opnieuw over een seksueel incident met zijn broer.

Melden bij Veilig Thuis

Wanneer de therapeut op basis van voorgaande stappen en afwegingen tot het besluit komt te gaan melden bij Veilig Thuis, informeert hij kind en/of ouders dat hij gaat melden bij Veilig Thuis. Tenzij dit niet mogelijk is, bijvoorbeeld:

- vanwege de veiligheid van het kind of andere kinderen uit het gezin;
- omdat de therapeut het kind en/of de ouder(s) dan uit het oog zal verliezen;
- vanwege gevaar voor eigen veiligheid.

Bij het melden kun je verzoeken dat Veilig Thuis niet jouw naam aan de betrokkenen vertelt. Dit kan alleen wanneer je meent, en dit kan onderbouwen, dat jouw veiligheid of de veiligheid van de cliënt of diens naaste(n) hiermee gevaar loopt. Bijvoorbeeld omdat u vreest dat daardoor het contact met de betrokkene(n) verbroken zal worden. Wanneer het echter tot een rechtszaak komt, zal uw naam alsnog vermeld worden.

Wanneer de therapeut de melding mondeling doet bij Veilig Thuis, vertellen zij van welke regionale Veilig Thuiswebsite het meldformulier is te downloaden. Het meldformulier mag alleen gemaïld worden via een beveiligde e-mailverbinding. Heb je geen beveiligde verbinding dan kun je het formulier faxen.

Geef bij de melding de NAW gegevens door van het kind (en eventueel andere kinderen uit het gezin) en van de ouders en geef aan van welke vorm van mishandeling sprake is (fysiek, psychisch of seksueel), of welke vorm van mishandeling wordt vermoed. Onderbouw de melding met zo veel mogelijke feitelijke informatie (wat is waargenomen, gezien, gehoord) en sluit daarbij aan bij gebeurtenissen. Vermeld het als informatie, ook als het van anderen afkomstig is. Geef geen indrukken weer (bijvoorbeeld: 'er lijkt sprake te zijn van'), maar in plaats daarvan: persoon X zegt dat persoon Y het volgende doet. Als therapeut beperk je je tot jouw eigen vakgebied. Wanneer je bijvoorbeeld geen deskundige bent op het gebied van opvoeden, doe je daar ook geen uitspraken over. Er mag alleen informatie worden verstrekt die relevant is voor het doen van de melding.

Wanneer de therapeut besluit een melding te doen in verband met de oudersignalen, dan is het van belang dat hij geen uitspraak doet over de feitelijke situatie waarin de kinderen zich bevinden. De therapeut kent de kinderen immers niet en heeft ze (doorgaans) nooit gezien. Wat de therapeut wel kan melden, is dat de lichamelijke of geestelijke conditie en/of omstandigheden waarin de cliënt zich bevindt, een risico vormt voor de veiligheid of de ontwikkeling van zijn of haar kinderen en dat de therapeut daarom meent dat nader onderzoek van Veilig Thuis naar de feitelijke situatie waarin de kinderen zich bevinden noodzakelijk is.

Wanneer ouders en/of kind niet van tevoren zijn ingelicht, doe dit dan alsnog zodra dat zinvol en mogelijk is zonder gevaar voor het kind, voor anderen of voor jezelf.

Dreigt er acuut gevaar voor de veiligheid of het leven van een kind? Dan kun je ook de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK), of de politie inschakelen.

Dreigt er acuut gevaar voor zwaar lichamelijk letsel of het leven van een volwassene in het geval van geweld tussen volwassenen? Neem dan ook contact op met de politie.

Informatie verstrekken aan Veilig Thuis

Een professional kan te maken krijgen met een verzoek om informatie van Veilig Thuis. Veilig Thuis heeft geen toestemming nodig om informatie op te vragen. Maar zijn er regels voor de therapeut die om informatie wordt gevraagd? Irma Haxe, pedagoog, projectleider en trainer in het sociaal domein, heeft met juridisch adviseur Lydia Janssen, hier het volgende over geschreven. *Als regel geldt dat Veilig Thuis eerst contact heeft met de cliënt om zijn reactie op een melding te horen en om te vertellen bij welke professionals Veilig Thuis informatie over hun situatie zal opvragen. Alleen in uitzonderingssituaties kan Veilig Thuis besluiten om zonder dat de cliënt dit weet informatie op te vragen. Dat gebeurt als er concrete aanwijzingen zijn dat een gesprek over de melding de veiligheid van de cliënt, zijn gezin, de melder of de medewerker van Veilig Thuis kan bedreigen. Iedere beroepskracht heeft op grond van artikel 5.2.6 van de Wet maatschappelijke ondersteuning het recht om zonder toestemming van de cliënt desgevraagd informatie over hem te verstrekken aan Veilig Thuis.⁴ Transparantie en partnerschap staan voorop, maar soms is het nodig om informatie te verstrekken zonder dat de cliënt hierover vooraf is geïnformeerd.*

Haxe en Janssen adviseren de volgende zeven richtlijnen te volgen als Veilig Thuis om informatie over een cliënt vraagt:

1. Vraag goed na wat de medewerker van Veilig Thuis precies wil weten. Je hoeft niet meer te vertellen dan nodig. Vaak wil Veilig Thuis alleen weten of jij je zorgen maakt en er dus meer hulp moet komen, of niet.
2. Maak een terugbelafsprake. Dat geeft je de tijd om je dossier erbij te pakken en even met een collega of leidinggevende af te stemmen wat je gaat zeggen. Bovendien weet je dan zeker dat je met iemand van Veilig Thuis belt.
3. Geef aan dat je bij voorkeur met je cliënt afstemt welke informatie je geeft. Vraag of het gezin op de hoogte is en of het toestemming heeft gegeven voor het gesprek.
4. Zo niet, beoordeel in overleg met Veilig Thuis of het mogelijk is zelf contact op te nemen met het gezin om hun reactie te horen en toestemming te vragen. Het kan juist in het belang van je cliënt zijn om hierover nu even geen contact te hebben. Dat stem je dus goed af met de medewerker van Veilig Thuis.
5. Geef antwoord op vragen naar feiten. Als je het noodzakelijk vindt om een hypothese, een mening of een oordeel te geven, scheid deze dan van de feiten. Zorg voor voldoende feitelijke onderbouwing van je mening en blijf binnen je deskundigheidsterrein. Geef geen oordeel of mening over personen met wie je zelf geen professionele contacten hebt gehad.
6. Als je ook informatie afkomstig van een andere bron verstrekt, vermeld dan de bron.
7. Vraag, als je de informatie mondeling verstrekt, of je de digitale weergave die Veilig Thuis opneemt in het dossier, voor accordering toegezonden krijgt. Lees deze tekst goed na en vul aan of corrigeer indien nodig. Stuur de tekst dan geaccordeerd retour. Voeg de tekst ook toe aan je eigen dossier. Stuur de informatie ook naar het gezin, tenzij dat niet mogelijk is.

⁴ Derden die beroepshalve beschikken over inlichtingen die noodzakelijk kunnen worden geacht om een situatie van huiselijk geweld of kindermishandeling te beëindigen of een redelijk vermoeden daarvan te onderzoeken, kunnen aan een AMHK / Veilig Thuis deze inlichtingen desgevraagd of uit eigen beweging verstrekken zonder toestemming van degene die het betreft en indien nodig met doorbreking van de plicht tot geheimhouding op grond van een wettelijk voorschrift of op grond van hun ambt of beroep. (artikel 5.2.6. Wet Maatschappelijke Ondersteuning)

Gebruikte bronnen

- Augeo. Handleiding kindcheck voor GGZ en verslavingszorg. 2013 aangepaste versie 2016.
- Beek, K. van, Steketee, M., Doorn, L. van & Ham, M. (red.; 2017). 1 op 4. Kindermishandeling, een publiek probleem. Amsterdam: Van Genneep.
- Besluit van 23 juni 2017, houdende wijziging van het Besluit verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling en het Besluit kwaliteit kinderopvang en peuterspeelzalen om te bewerkstelligen dat gevallen van ernstig huiselijk geweld of ernstige kindermishandeling dan wel vermoedens daarvan bij het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling worden gemeld. Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, 2017.
- Geurts, E., Hokwerda, Y., Bouma, H., Winder, L. & Hoefnagels, C. (2018). Handreiking participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Den Haag: Ministerie van VWS.
- Janssen, H., Wentzel, W. & Vissers, B. (2015). Basisboek Huiselijk geweld. Signaleren melden aanpakken. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Ministerie van Veiligheid en Justitie & Ministerie van VWS (2017). Het afwegingskader in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Basisdocument. Opgesteld door Augeo Foundation, Movisie en het - Nederlands Jeugdinstituut. Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie/Ministerie van VWS.
- Ministerie van VWS. Handreiking toestemmingsvereiste voor hup bij kindermishandeling, november 2016.
- NVO, BPSW, NIP. (2014) Richtlijn Kinderen van Ouders met Psychische Problemen (KOPP).
- Tierolf, B., Lünemann, K. & Steketee, M. (2014). Doorbreken geweldspatroom vraagt gespecialiseerde hulp. Onderzoek naar de effectiviteit van de aanpak van huiselijk geweld in de G4. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Zestien beroepsorganisaties in de reguliere zorg: Afwegingskader voor psychologen, pedagogen, (psycho)therapeuten en sociaal werkers (inclusief jeugd- en gezinstherapeuten) die in verschillende sectoren werken voor kinderen, gezinnen, volwassenen en ouderen. Juli 2018.
- VWS (2018) Handreiking Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Sites

- <https://www.vooreenveiligthuis.nl>
de Rijksoverheid site voor informatie over de organisatie(s) Veilig Thuis
- https://lvak.nl/downloads/Handreiking_Participatie_van_kinderen_in_de_Meldcode_huiselijk_geweld_en_kindermishandeling_2018.pdf
voor de Handreiking Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling
- <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2017/10/17/radarfunctie-veilig-thuis>
- <https://www.augeo.nl>
voor de handleiding Kindcheck voor GGZ en verslavingszorg
- <https://www.knmg.nl/publicaties>
voor informatie over toestemming minderjarig kind
- <https://www.huiselijkgeweld.nl/ouderenmishandeling>